

KITS

ONAFHANKELIJKE KRANT
VOOR KINDEREN

Eerste jaargang - Nr. 1 - September 1990
Maandelijks - Kortrijk X

Prijs: 50 F

Op-de-één

Reus Saddam Hoessein van Irak verplettert dwerg Jaber al-Ahmad al-Jaber al-Sabah van Koeweit. In enkele uren heeft het leger van de Iraakse president het buurland ingepalmd. De inzet van de oorlog: olie. Over de hele wereld ontstaat een vloedgolf van protest tegen de gebeurtenissen in het Golf-gebied.

BINNENLAND

blz.2

- Is België rijk of is het spaarvarken van de staat leeg? Voor 1991 ziet het er in elk geval niet zo best uit.
- 'Help!' roepen de Vlaamse kinderboerderijen. Een man met een boer van een baard vertelt waarom.

BUITENLAND

blz.3

- De wereld staat in rep en roer: reus Irak viel met 100.000 soldaten dwerg Koeweit binnen en maakte van zijn buurland een achtertuin voor zichzelf.

VOORUITBLIK

blz.4

- Mag een schooldirecteur kinderen van een ander ras of land weigeren? Antwoord gezocht.
- Wit bewimpeld door het verkeer.
- Opgepast voor je post! Vanaf 1 oktober veranderen de postnummers.

ACHTERGROND

blz.5

- Stroomt al het water naar zee? Nee! Het komt ook uit de kraan. Maar waar vandaan?
- Heb je een voet en een bal? Dan kan je voetballen. Op het strand bijvoorbeeld.

NATUURLIJK

blz.6

- S.O.S. tropisch regenwoud: elke minuut verdwijnen 60 voetbalvelden bos.
- Waarom de zwaluw nu pas op reis gaat, vroegen we hem toen hij in een dakgoot zijn zonne-olie zocht.

CULTUURRIJK

blz.7

- Als een tuin vol kunstwerken staat, mag het gras dan nog worden gemaaid?
- Straks wordt er weer een jaar lang 'getheaterd'.
- Oeps! Wat kruipt er in mijn oren?

KITSIGHEID

blz.8

- Heb jij ook een ballonva(ar)der? Op bladzijde 8 maken we een avontuurlijke tocht over een wereld als een blokkendoos.

Alles Kits voor kinderen!

Het werd hier en daar al met een frisse kleur aangekondigd: vanaf september wordt alles Kits voor kinderen... Vandaag is het zover: Kits is geboren. En het is een beetje een bijzondere geboorte, want Kits is een echte krant voor kinderen. Met nieuws, interviews en reportages, zoals je die ook in kranten voor volwassenen vindt.

Zakt de wereld in elkaar? Maakt een minister een vreemde koprol? Overstroomt de zee? Wordt Urbanus de nieuwe bondscoach? Verzint Gorbatsjov een verjaardagsversje voor president Bush? De journalisten van Kits zijn er als de kippen bij om je dat te laten zien en lezen. En Kits gluurt niet alleen naar verre landen of tuimelende ministers. Kits kijkt ook over je schouder mee. Naar je hobby, naar een opvallend avontuur, naar je favoriete theaterstuk of naar een te gekke verzameling. En misschien komt Kits wel op bezoek. In je school of club, bij je thuis of bij de goudvis in het bad. Want ook voor dieren en planten heeft Kits een boontje. En in Kits is de weg doorheen al dat

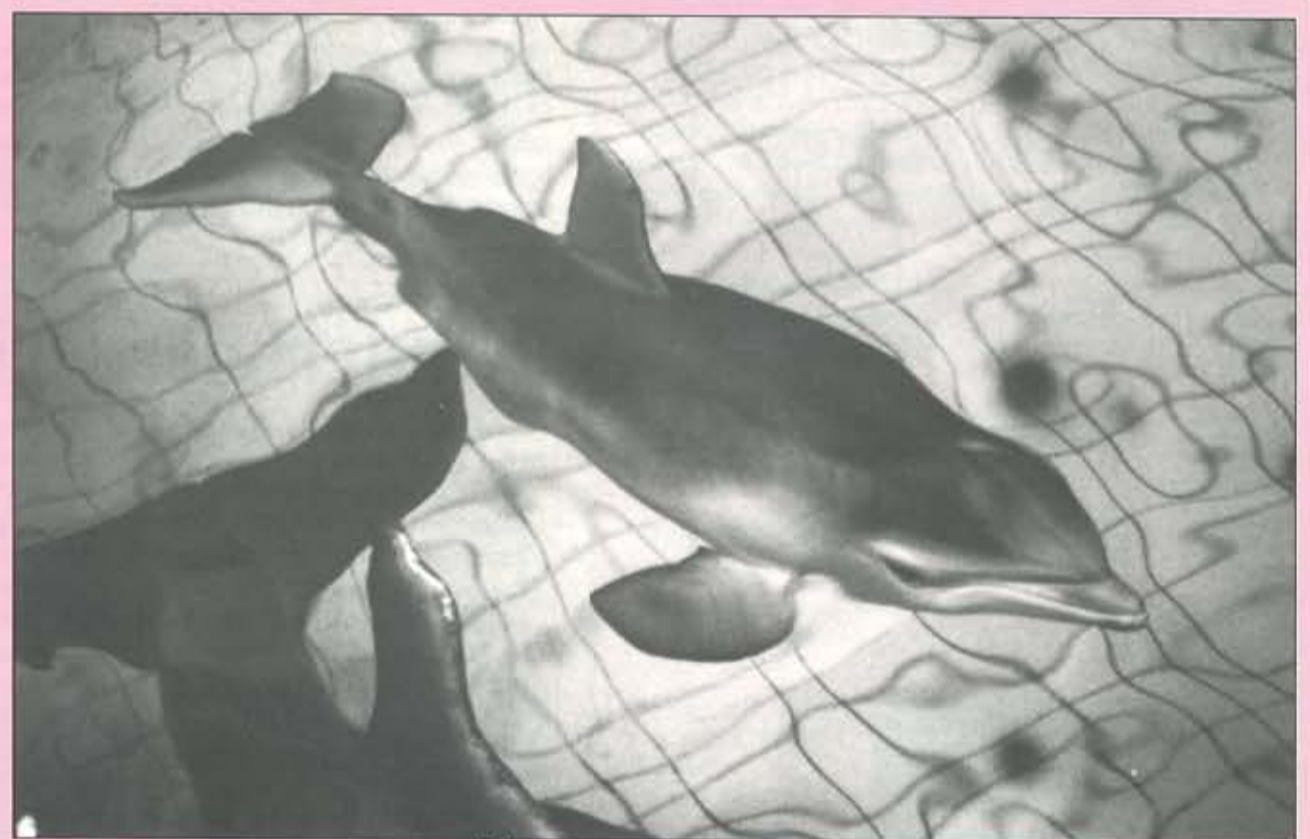
nieuws makkelijk te volgen. Op elke bladzijde vind je bovendien immers een passende wegwijzer. Elke maand is Kits er opnieuw. Misschien vind je dat te weinig. Maar met Kits is het net zoals met kinderen: ze worden geboren en groeien. Ook wij willen groeien. En als alles goed met ons gaat, worden we straks misschien wat dikker en komen we vaker langs. Vertel het dus maar gauw verder!

O ja, ook dit nog: Kits is een 'onafhankelijke' krant. Dat betekent dat we zelf de baas zijn en niet afhankelijk van iemand anders. We willen het nieuws dan ook zo correct mogelijk brengen, zonder partij te kiezen. In dit eerste nummer hebben we alvast 96.614 letters en 31 foto's voor je klaargelegd...

Jarig konijn

Het meest beroemde filmkonijn werd zopas 50 jaar. Bugs Bunny huppelde voor het eerst in 1940 over het witte doek en veroverde meteen de harten van groot en klein. Zijn gekke voornaam 'Bugs' dankt het konijn aan een zekere Ben Hardaway, die in de tekenfilmstudio's 'Warner Bros' werkte. Iedereen noemde hem Bugs en hij deed niets liever dan konijntjes tekenen. Eén van die konijntjes werd door de beroemde Amerikaanse tekenfilm maker Tex Avery ontdekt en de filmwereld ingestuurd: Bugs Bunny was geboren.

Alles OK met Skippy

Skippy, het baby-dolfijntje dat op 1 juli in het Brugse Dolfinarium werd geboren, maakt het goed. En dat is nieuws, want baby-dolfijntjes grootbrengen is een hele karwei. Dolfijnen zijn zoogdieren die erg veel op vissen lijken. Maar ze ademen door longen en hun baby's worden levend in het water geboren: eerst de staart en dan de kop. Indien het andersom gebeurde, zou het dier meteen verdrinken. Na de geboorte moet het dolfijntje zo snel mogelijk naar boven om lucht te happen. En dan is het afwachten of de moeder haar kind wel wil. Of ze voldoende melk geeft. En of de melk goed genoeg is. Het kleintje moet ook meteen met z'n ma mee zwemmen. Heel wat baby-dolfijntjes halen het niet en sterven kort na de geboorte. Maar met Skippy verliep alles goed. Hij groeit snel en speelt veel met mama Puck. Toch moet je nog vier jaar wachten om Skippy in het Brugse Dolfinarium zelf kunstjes te zien maken. 'Geen kinderarbeid', zeggen ze daar. Ongeveer tegelijk met Skippy werd Jules geboren: een fris en monter zeeleeuwje...

Wereldtop

Op 29 en 30 september heeft in New York (Verenigde Staten) een belangrijke wereldtop (vergadering) over kinderen plaats. Er zal worden gepraat over het lot van kinderen en over de toepassing van de Rechten van het Kind. Gespreksonderwerpen zijn: bescherming van kinderen tegen ziekten, dakloosheid, verwaarlozing, te weinig kansen op onderwijs, onwettig druggebruik en alle vormen van uitbuiting. Regeringsleiders van 60 landen hebben al toegezegd te komen, waaronder Gorbatsjov, Bush, Thatcher en de koningen van Jordanië en Saoedië-Arabië.

Indianenprotest

In de Canadese provincie Québec voerden de Mohawk-indianen maandenlang een harde strijd tegen de plannen om een golfrecreatie uit te breiden. Volgens de indianen komt die uitbreiding op grond van hun voorvaders en die is voor de Mohawks heilig. De indianen bezetten onder meer een belangrijke brug, waardoor de bevolking een uur moest omrijden om in de stad te komen. De regering belooft een oplossing voor het probleem. Uitkijken wat het wordt.

Gevangen

Twee Belgische kinderen (Valérie en Laurent Houtekins) worden samen met hun ouders al 1.800 dagen door de Palestijnse terrorist Aboe Nidal gegijzeld. Hij wil hen ruilen voor de Palestijn Said Nasser, die voor de moord op Antwerpse joodse kinderen al tien jaar in een Belgische gevangenis zit. Maar België wil eerst de familie vrij. De kinderen blijven ondertussen gevangen, met de voortdurende vrees dat iemand ze elk ogenblik kan doden. Het moet een vreselijk gevoel zijn: elke avond gaan slapen en niet weten wat er de volgende dag met je zal gebeuren. Komen ze deze maand eindelijk vrij?

Giflintworm

Als gevolg van de vredesgesprekken tussen de presidenten Bush (Verenigde Staten) en Gorbatsjov (Sovjetunie) zijn de Amerikanen begonnen met het terughalen van grote hoeveelheden scheikundige wapens uit West-Duitsland. Onder de naam 'Lintworm' vervoerde een zeven kilometer lange sliert vrachtwagens 15 ton gifgas. Eén mg kan al dodelijk zijn. Het 'goedje' wordt vernietigd op een eiland in de Stille Oceaan. Tot half september moet in totaal 435 ton worden weggebracht. In Oost-Duitsland blijft dan nog wel 35.000 ton Sovjet-gifgas over, genoeg om de mensheid 66 keer te vernietigen.

Werelddierendag

Op 4 oktober (het naamfeest van dierenvriend Franciscus van Assisi) wordt 'Werelddierendag' gevierd, een soort verjaardag van alle huisdieren. 'Een huisdier is een leuke vriend', zeggen de verenigingen voor dierenbescherming, 'maar je moet er correct mee leren omgaan.' In september maken Ann De Baetzelier en Sandra Kim samen met de hond Archie en de poes Purdy (twee reuzegrote knuffeldieren) reclame voor de Werelddierendag. Er werd ook een huisdieren-stripverhaal gemaakt en met al je vragen ('Moet mijn schildpad in bad? Mag mijn hond taart eten?') kan je bellen naar de 'Archie-en-Purdy-telefoon': 02-347.18.56.

Voetbaltopper

De Belgische competitie is al een eindje opnieuw begonnen. Op woensdag 26 september wordt een 'topper' gespeeld: KV Mechelen tegen Club Brugge. Vorig seizoen werd Club Brugge kampioen, terwijl Mechelen derde eindigde. Tijdens die voorbije competitie won Mechelen op eigen veld met 3-1 van Club Brugge, maar verloor dan op het veld van de Club met 3-0. Wie wilt de topwedstrijd nu en met hoeveel?

Opgepast voor je post!

Vanaf 1 oktober is het oppassen geblazen als je een brief schrijft. Van dan af krijgen heel wat gemeenten immers een nieuw postnummer. Wie dan nog het oude nummer op de omslag pent, stuurt de brief misschien wel naar een heel andere stad...

Waarom moeten die postnummers veranderen? Om dat te begrijpen, gaan we even terug in de tijd. De oude postnummers bestaan al sinds 1969. Op 1 januari 1977 werden echter heel wat gemeenten bij een andere gemeente gevoegd: de fusies. Voor sommige postkantoren werd het moeilijk om met de oude nummers alle brieven keurig te sorteren (volgens de plaats van bestemming rangschikken). Toen PTT-minister Marcel Colla zijn plan 'Post 2000' (een plan om de Post wat moderner te maken) op tafel legde, werd meteen ook voor de postnummers een nieuw kleedje bedacht. Die vernieuwde nummers moeten de verwerking van onze post verbeteren.

Volgens het nieuwe plan 'Post 2000' zijn er nu in België vijf hoofdsorteercentra: Antwerpen, Gent, Brussel, Luik en Charleroi. Vandaar gaat alle post naar 66 hoofdkantoren, die alles dan op hun beurt verder verdelen naar kleinere uitreikingskantoren. Tot 1 oktober worden daarvoor 2.157 postnummers gebruikt. Vanaf 1 oktober mogen dat er maar 1.145 meer zijn...

640 postnummers veranderen helemaal niet. Het zijn vooral de nummers van grote agglomeraties, waar samen ongeveer de helft van de bevolking woont. Bij een groot deel van de gemeenten wordt het oude postnummer vervangen door een volledig nieuw nummer. Nog elders krijgen twee of meer gemeenten samen één nieuw postnummer. Ten slotte zijn er nog een handvol postnummers, die vanaf 1 oktober opgesplitst worden in twee nieuwe nummers...

Een beetje moeilijk allemaal, maar gelukkig vind je straks alles terug in een nieuw postnummerboekje. Voor heel wat mensen is die verandering vervelend. Denk maar aan de adreskaartjes van je ma of pa. Of aan de affiches en folders, die verenigingen of bedrijven lieten drukken. Vanaf 1 oktober staan er ineens verkeerde postnummers op. En dan zijn er nog de honderden of duizenden adressen, die in kaartenbakken of computers steken en misschien wel één voor één moeten worden aangepast...

0 op 10 voor Temse school-directeur?

'Bij ons alleen Belgische kinderen', schreef een directeur van een basisschool in Temse net voor de vakantie in een reclameblad. Daarmee wilde hij zijn school aanprijzen. Maar zowel ouders, leerkrachten als enkele politici protesteerden heftig tegen de reclame. Ze vonden ze racistisch (een ander ras onrechtvaardig behandelen). Het nieuwe schooljaar is ondertussen gestart. Wat met de migrantenkinderen?

'Kinderen van een vreemde nationaliteit in de klas zorgen voor minder goede resultaten bij de andere kinderen', verdedigde directeur Van Lemmens zich. Is dat zo? Denken andere scholen dat ook? En mogen ze daarom migrantenkinderen weigeren? Het zijn vragen die in september weer opduiken en waarop misschien een antwoord komt. Een belangrijk antwoord, want in ons land wonen heel

wat migrantenkinderen. En die moeten toch ook naar school. 'De voorbije jaren waren Turkse, Marokkaanse en Indonesische kinderen bij ons welkom', zeggen de leerkrachten van de school in Temse. 'Dat zijn ze nog altijd. Elk kind, ongeacht het ras, het geloof, de nationaliteit of de taal heeft recht op goed onderwijs.' Dat is duidelijke taal. Maar is het ook in de werkelijkheid zo? Of

proberen sommige scholen (misschien minder opvallend dan de directeur uit Temse) migrantenkinderen uit hun klassen te houden?

Ook in Gent kwamen de migrantenkinderen in het nieuws. Een CVP-raadslid (iemand die in de gemeenteraad zit) wil dat er iets wordt gedaan aan de toestand in de Sint-Paulusschool. 28 op 100 kinderen zijn er afkomstig uit een migrantengezin. Hij vroeg aan de bisschop en aan vier bedrijven die goedkope huizen bouwen om geen nieuwe migranten meer op school en in de wijk toe te laten...

Hoe is het in jouw school? Schrijf het ons en zeg erbij hoe jij erover denkt. En waarom. Praat erover in de klas en geef antwoorden op de vragen die we in dit artikel stelden.

Wimpel jij ook mee?

In het verkeer wordt soms niet al te nauw gekeken. Sommige chauffeurs flitsen over de wegen tegen duizelingwekkende snelheden. Of ze proberen zich overal tussen te wringen en brengen zo fietsers en voetgangers in gevaar. Maar ook diezelfde fietsers halen vaak halsbrekende toeren uit. Vooral sommige kinderen denken wel eens dat de weg voor hen alleen is. Aan al dat gevaar op de weg wil VTM iets doen: de 'Witte Wimpel'-actie...

In 1988 werden 19.571 Belgen gedood of ernstig gewond als gevolg van een verkeersongeval. Een vierde daarvan waren 'zwakke' weggebruikers: fietsers en voetgangers. 1.521 slachtoffers waren jonger dan 15 jaar... België is daarmee één van de 'gevaarlijkste' landen van Europa. Op 100.000 mensen komen er 20 om in het verkeer.

Van 3 september af organiseert de Vlaamse televisiezender VTM een plezierige actie voor een veiliger verkeer. Aan iedereen die zich op straat beweegt, vraagt VTM om een witte wimpel aan het voertuig, rond de arm of aan de boekentas vast te maken. Dat kan een zakdoek, een stukje laken of een wit lint zijn. De witte wimpel is een teken van ontwapening. Zo'n wimpel aan een auto betekent dan dat de bestuurder zijn wagen niet als een dodelijk wapen wil gebruiken en dat hij zichzelf ziet als een voorzichtig weggebruiker.

Ook fietsers en voetgangers kunnen met een witte wimpel doorheen het verkeer. Zo tonen ze niet alleen dat ze zelf

proberen veilig te fietsen of te stappen, ze herinneren ook de andere weggebruikers aan de actie. Tijdens de paasvakantie werd eenzelfde actie al in Frankrijk gevoerd. Ongeveer een miljoen Fransen bewogen zich wit bewimpeld doorheen het verkeer.

Dol-fijn?

Terwijl in het Brugse Dolfinarium een nieuw dolfinje werd geboren, meldde een Londen onderzoeksbureau dat deze zeezoogdieren met uitsterven zijn bedreigd. Volgens het bureau worden elk jaar een half miljoen dolfinen door vissers gedood. Die uitdunning is zo ernstig, omdat dolfinen slechts twee keer per jaar jongen krijgen. Vooral Japan, Taiwan, Zuid-Korea, Mexico, Peru en Sri Lanka worden als de grote schuldigen aangewezen. Maar ook Frankrijk, Denemarken en Chili verzetten zich tot nu toe tegen een voorstel om de dolfinen te beschermen.

Ozongevaar

Tijdens de vakantie werden we gewaarschuwd dat er te veel ozon in de lucht aanwezig was. Ozon is een soort zuurstof die bij te grote hoeveelheden onze luchtwegen prikkelt en mensen met hartproblemen moeilijkheden bezorgt. Vooral bejaarde mensen kunnen er last van krijgen. Teveel ozon in de lucht ontstaat door de inwerking van zonnestralen op vervuilde lucht. En omdat onze lucht steeds vuiler wordt, is het ozonprobleem groter dan ooit. Sommige bedrijven (vooral in de streek van Gent) worden verplicht om minder vervuilde lucht uit te stoten.

Zeehondenliefde

Na felle protesten van over de hele wereld (onder meer door Brigitte Bardot en Nelson Mandela) liet een Taiwanese zakenman zijn plannen varen om 30.000 Zuidafrikaanse zeehonden dood te knuppelen en ze tot hondevoer en (jawel!) liefdesdrankjes te verwerken. De Zuidafrikaanse regering had al haar goedkeuring gegeven en zou voor elke zeehond 10 frank ontvangen. Volgens de regering waren er aan de Afrikaanse Westkust toch teveel zeehonden, die grote hoeveelheden vis opaten.

Awoeh-Spanje

De Europese Gemeenschap is boos op Spanje, omdat het zich niet houdt aan de afgesproken bescherming van vogels. Het moerasgebied Donana-Huelva in de monding van de Guadalquivir werd door de EG aangeduid als een speciaal te beschermen gebied. Maar door het boren naar drinkwater, het stijgende toerisme, de vervuiling door sproei- en meststoffen en verboden visvangst gaat het gebied kapot. De EG dreigt ermee naar de rechtbank te stappen. De monding van de Guadalquivir is één van de belangrijkste Europese trekvogelgebieden. Meer over trekvogels verder op deze bladzijde.

Diervriendelijk

'Cosmetica-producten' zijn allerlei zaljes die dienen om iemand mooier te maken of om de huid te verzorgen. Het vervelende is echter dat veel van die zalven gemaakt zijn uit grondstoffen, afkomstig van dieren. Nog erger is dat nieuwe cosmetica-producten meestal eerst op dieren worden uitgetest met vaak erge gevolgen voor het dier. Het bekende cosmetica-bedrijf Estee Lauder uit New-York maakt nu onder de naam 'Origins' nieuwe cosmetica zonder dierlijke grondstoffen. Ook weigert Estee Lauder ze uit te testen op dieren.

Beren-reservaat

De Franse milieuminister Lalonde wil in de Pyreneeën een reservaat voor beren maken. Hij wil dat doen om de beren te beschermen. Na een telling stelde hij immers vast dat er in de Franse bergen maar 13 bruine beren meer overbleven. Daarom is hij nu van plan om 6.500 ha volledig voor jagers te sluiten. En die zijn daar helemaal niet gelukkig mee. In het gebied leven naar schatting maar liefst 32.000 jagers.

Foto: WWF International

S.O.S.

tropisch regenwoud

In juli verbod het gemeentebestuur van Brugge om bij bepaalde stadswerken nog tropisch hout te gebruiken. Daarmee wil Brugge een kleine bijdrage leveren om de grootschalige ontbossing van het tropisch regenwoud stop te zetten. Een groot deel van het gekapte hout dient immers voor de woningbouw in andere landen. Eerder hebben in België ook al Gent en Zoersel een verbod op het gebruik van tropisch hout bij gemeentewerken ingevoerd.

Ooit bestond een zevende van het aardoppervlak uit regenwouden. Meer dan de helft ervan is ondertussen verdwenen. Vooral in Brazilië, Zaïre en Indonesië zijn er nog uitgestrekte regenwouden. In die bossen groeit en leeft meer dan de helft van alle op aarde voorkomende planten diersoorten. Maar de mens is bezig met het woud ijverig te kappen. In 1980 verdween 94.000 vierkante km woud per jaar. Voor 1990 zal dat oplopen tot 168.000 vierkante km. Dat betekent dat er per minuut een hoeveelheid regenwoud wordt gekapt, zo groot als 60 voetbalvelden samen...

70 tot 80 procent van het gekapte

hout is bestemd voor de woningbouw in andere landen: deuren, ramen, houten vloeren, trappen,... Maar ook voor grootschalige landbouw en veeteelt moeten vele hectaren regenwoud de plaats ruimen. Daar graast nu rundvee, onder meer bestemd voor de Amerikaanse hamburger-industrie en voor Europese verwerking in hapklare maaltijden, soepen, sauzen, babyvoeding en kattevoer. Ten slotte vormt ook de industrie en de zoektocht naar ertsen een steeds grotere bedreiging voor het woud.

De bewoners van het tropisch regenwoud zien hun groene 'huis' dag na dag verdwijnen en zelf kunnen ze

er weinig tegen doen. De grote industrieën zwaaien er de plak en worden vaak door de plaatselijke regeringen gesteund.

En met de vernietiging van het woud, vernietigt de mens een beetje zichzelf. Het regenwoud levert ons niet alleen heel veel levensnoodzakelijke producten (één op vier medicijnen bevat bestanddelen uit het tropisch regenwoud), het kappen van uitgestrekte stukken woud kan ook natuurrampen veroorzaken en het klimaat wijzigen. De bossen werken immers als een spons, die de soms met bakken neervallende regen vasthoudt. Gebeurt dat niet, dan dreigen hier en daar grote overstromingen. En minder groen op onze aardbol betekent ook dat er meer stikstof in de lucht blijft. Daardoor warmt onze aarde sneller op en gaat het ijs van de poolgebieden smelten, met nieuwe overstromingen als gevolg. Een warmer klimaat zorgt bovendien voor een uitbreiding van de woestijnen en dus voor minder voedsel... S.O.S. tropisch regenwoud!

Zwaluwen gaan ook op reis

De zwaluw is een eigenzinnige vogel. Hij gaat pas op reis als alle mensen weer thuis zijn. Nu dus. Ook heel wat andere vogels doen dat. We noemen ze trekvogels. Ze zien het bij ons niet meer zitten en met hun zonne-olie onder de oksels wieden ze naar warmere oorden. Pas als het daar in de lente te heet wordt, keren ze terug om bij ons een ei te leggen. Van een lange vakantie gesproken...

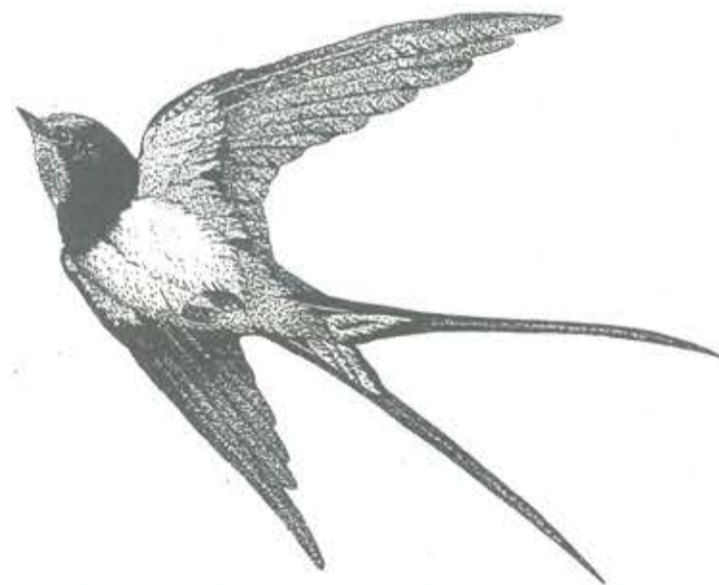
Trekvogels gaan natuurlijk niet zomaar op reis. Neem nu de zwaluw. Op zijn menu staan uitsluitend insecten. Maar hoe hard hij in de winter ook zou fluiten, insecten zijn niet meer te vinden. Het werd te koud. Om niet van de honger dood te vallen, moet de zwaluw dus wel op reis. Naar een plaats waar wél nog insecten met hopen rond zijn oren gonzen. In Afrika bijvoorbeeld, net voorbij de Sahara. En dat is een hele reis.

Zwaluwen gaan net zoals veel andere trekvogels het liefst in eivolle bussen samen op reis. Op het einde van augustus zitten ze al op de elektriciteitsdraden gezellig naast elkaar te kwetteren. Precies alsof ze vertellen hoe ze dit jaar hun vakantie zullen doorbrengen. En aan hun gekwetter te horen, wordt het een leuke vakantie. En dan, op een goeie morgen zijn ze allemaal weg. Foetsie! Wie gaf het startsein?

'Vogels, en vooral trekvogels, hebben een soort ingebouwde klok', vertelt Aurel Vandewalle van de milieuvereniging De Torenvalk. 'De dagen worden langzaam korter en ineens rinkelt hun wekker: tijd voor de reis. De kopvliegers bepalen onderweg de hoogte, de snelheid en de plaatsen waar ze rusten en voedsel zoeken. De jonge zwaluwen vertrekken meestal het eerst. Omdat ze onrustiger zijn en sneller op vakantie willen. Net zoals de kinderen...'

Maar waarom met z'n allen tegelijk? 'Omdat het veel veiliger is! Een hele groep zwaluwen ziet meer dan één zwaluw. Ze vinden ook makkelijker voedsel en een goeie plek om te rusten. De groepjes zwaluwen wachten elkaar op aan de rand van de Middellandse Zee. Op de rots van Gibraltar (zuidpunt van Spanje) of aan de Bosporus (Turkije) bijvoorbeeld. Daar is de zee het smalst. Met z'n allen steken ze dan over naar Afrika.'

Veel trekvogels halen de eindbestemming niet. Omdat ze 's nachts tegen hoogspanningskabels knallen. Of omdat ze in de metershoge vlammen van fabrieken vliegen. Omdat ze onderweg te moe worden en uitgeput in zee verdrinken. Of omdat ze door jagers worden neergekogeld of in striknetten gevangen. En als ze toch hun vakantie-oord bereiken, dan is nog niet alle gevaar geweken. Want in de Afrikaanse landen wordt vaak gesproeid met stoffen die bij ons allang verboden zijn. De insecten zien er misschien wel lekker uit, maar zitten vol dodelijk gif. Voor sommige vogels is het dus helemaal geen prettige vakantie...

100 uren zonder rusten

Over trekvogels valt nog eindeloos veel meer te vertellen. Sommige vogels trekken bijvoorbeeld overdag, anderen 's nachts. En ze hebben helemaal geen wegenkaart nodig. Ze vliegen op de sterren of hebben een soort ingebouwd compas. Sommige vogels trekken laag over de golven, anderen vliegen kilometers hoog (zoals zwaluwen en ganzen). Kleine zangvogels halen zo'n 40 km per uur, zwaluwen, ganzen en steltlopers bereiken 80 km per uur. In één dag leggen bepaalde soorten 200 tot 300 km af. Anderen vliegen dan weer 80 tot 100 uren zonder rusten. Ganzen trekken in een V-vorm. De eerste gans vangt alle wind op, terwijl de anderen rusten. Ze wisselen el-

kaar voortdurend af en worden dus nooit allemaal tegelijk moe. Enkele vogels gaan ook heel alleen op reis, zoals de koekoek en de valk. De watervogels trekken meestal niet over land, maar volgen zoveel mogelijk de kusten.

Ook vissen trekken

Ook heel wat andere dieren gaan op reis. Vlinders bijvoorbeeld. Of vissen. Amerikaanse palingen leggen hun eieren in de Sargassozee (aan de oostkust van Amerika). De larven, die nauwelijks één cm groot zijn, laten zich dan met de stroom meedrijven en bereiken drie jaar later als jonge palingen onze rivieren. Ze steken dus de hele Atlantische Oceaan over. Het zijn echte wereldreizigers...

Stel je voor dat je midden een rekensom toevallig naar buiten kijkt en ineens een kind door de lucht ziet fladderen... Zo moeten de mensen zich gevoeld hebben toen ze eind de 18de eeuw voor het eerst iemand op z'n dooie gemak in een luchtballon voorbij zagen varen. Het was een onvoorstelbaar wonder en meteen het begin van de luchtvaart. 200 jaar later komen nog steeds tientallen mensen zwaaiend uit hun huizen gelopen als zo'n kleurige bol langzaam voorbyschuift. Geruisloos haast, met eronder een piepklein rieten mandje, waarin enkele piepkleine mensjes terugzwaaien. Af en toe worden ook grote ballonbijekomsten gehouden. Met tientallen tegelijk gaan ze dan de lucht in. Deze zomer zag je het misschien zelf: in Eeklo, in Sint-Niklaas, of op de 'Breughelballooning' (8 en 9 september) in Wingene.

In de lucht met doodgewone lucht

Misschien heb je je al afgevraagd hoe een warme luchtballon zo makkelijk in de lucht blijft. Het antwoord is niet eens zo moeilijk. Warme lucht weegt minder dan koude lucht. Als je een ballon met warme lucht vult, gaat hij dus vanzelf omhoog. Net zoals een luchtbel in het water vanzelf opborrelt, omdat ze veel lichter is dan het water.

De ballon zelf is gemaakt van nylon met onderaan een groot gat. In de ballon zit alleen maar lucht, doodgewone lucht. Maar die lucht wordt af en toe met gasbranders opgewarmd. Door meer of minder op te warmen, stijgt of daalt de ballon. En omdat er altijd wel een zuchtje wind is, drijft hij vooruit. Zachtjes met de wind mee. In de mand van zo'n ballon voel je dan ook helemaal geen wind. Want je vaart OP de wind. Door te zakken of te stijgen, kan de ballonvaarder het gevaarte een klein beetje besturen. De wind waait immers niet overal gelijk. Hij waait in luchtstromen, die boven of onder elkaar een beetje meer naar rechts of naar links waaien.

Vroeger waren de ballons beschilderd met prachtige versieringen. Nu zie je op zo'n ballon vaak reclame voor een bedrijf. 'Zo valt mijn fabriek nog eens een keertje op', denkt de baas. Maar daar moet hij wel een smak geld voor neertellen: zowat 800.000 frank voor mand en ballon en nog eens half zoveel voor een jeep en een kar om alles in te vervoeren.

Mozart gefopt?

De geschiedenis van de luchtballon begint op 5 juni 1783, toen de Franse gebroeders Montgolfier hun eerste ballon de lucht instuurden. Hij was gemaakt van stof en papier-maché en eronder hing een vuurtje van stro en lompen om de lucht in de ballon te verwarmen. Hij steeg 300 meter hoog.

Enkele maanden later durfden twee andere Fransen het aan om als eerste luchtreizigers in een korf onder een Montgolfière-ballon een vlucht naar Parijs te maken. Eindelijk kon de mens de laatste schakel die hem aan de aarde vasthield, doorbreken: de zwaartekracht. Zelfs de grote muzikant Mozart hield er even voor op met noten pennen. In een brief aan zijn vrouw Constanze schreef hij: 'Nu zal Blanchard (een beroemde Franse ballonvaarder) opstijgen of de Weners voor de derde keer foppen!'

Eind 1783 slaagde Jacques-Alexandre Charles er in om tot een hoogte van 3.000 meter te stijgen met een ballon gevuld met gas. Gas is lichter dan lucht (een vuurtje was dus niet meer nodig), maar ook erg brandbaar. Bij het minste vonkje ontplofte de ballon.

De eerste luchtballons werden vooral door de legers van de Franse Revolutie (1789) gebruikt. Om boodschappen te versturen of om de vijand vanuit de lucht te observeren en met bommen te bestoken. Maar ook de wetenschap maakte van de ballon gebruik om allerlei meetoestellen de lucht in te sturen. Ook vandaag gebeurt dat nog. Lange tijd was de ballon het enige middel om tot in de hogere lagen van onze atmosfeer op te stijgen. In 1957 steeg de Amerikaanse majoor David Simons met een gasballon tot op een hoogte van maar liefst 33.500 meter. Hij had een speciaal ruimtepak aan en kwam met een valscherp terug naar beneden. Zo'n ballon was reusachtig groot: 92 meter hoog en 66 meter dik.

Ten slotte werd ballonvaren ook een hobby. In België hebben zo'n 160 mensen een vergunning om met een ballon te varen. De meesten doen dat met een warme luchtballon, enkelen met een ballon gevuld met heliumgas.

Bruine mannetjes

Ook Kits had wel zin in een avontuurlijk tochtje met een ballon. We keken eens lief naar papa Gerrit en op een windstille avond mochten we met de ITB-ballon mee de lucht in...

Vooraleer het kleurige ei zo statig aan de blauwe hemel zweeft, is er heel wat te doen. Handen uit de mouwen dus. Eerst wordt alles uit de jeep geladen: de mand, de gasbranders, de zak waarin de ballon zit en de gasflessen. Het lijkt wel een bouwdoos voor grote mensen. Als alles eindelijk nauwkeurig aan elkaar vastzit, blaast een ventilator wangen vol wind in de ballon. Langzaam - alsof hij nog te moe is - komt de ballon recht. Tot Gerrit hem ineens met een reusachtige steekvlam helemaal wakker schudt. Nu gaat het snel. Met grote rukken richt de ballon zich op. Nog even houdt Gerrit de reus aan de grond en roept: 'Instappen!' Met bonzend hart klauteren we in de mand... 'Los!' roept iemand en we zien de wereld onder ons heel snel heel klein worden. We voelen niet eens dat we omhoog suizen. Zo zacht neemt de ballon ons mee.

De wereld lijkt nu wel een blokken-doois. Met hier en daar wat huizen, een kerkje, stukjes bos, waterputten en boerderijen, die als kleurige blokken op de aarde zijn rondgestrooid. De akkers en de weiden zien eruit als een reusachtig dambord, waaraan de bossen met hun groene kroezelkoppen deftig aanzitten. Van hierboven is een kasteel nog veel mooier en de elektriciteitspalen lijken wel speren, die door de goden van tussen de wolken naar beneden zijn gegooid.

Jaloers

Boven is het stil. Alleen de honden blaffen. Misschien zijn ze jaloers omdat ze zelf niet in de ballon zitten. Af en toe doorbreekt Gerrit de stilte met het geraas van de steekvlam. Mensen rennen hun huis uit en zwaaien bijna hun handen van hun armen. 'We zitten nu 900 meter hoog', zegt Gerrit. 'Zo hoog?' De gasflessen worden leger en leger: tijd om te landen. 'Daar!' wijst Gerrit ineens. Gelukkig heeft Gerrit goeie ogen. Nu moeten we zwijgen. Want landen met een luchtballon is wel wat anders dan parkeren met een wagen.

Beneden op een weide staan de andere ITB-mannen al klaar om hun reuzenkind met open armen te ontvangen. We scheren nog rakelings over enkele eiketoppen, tikken dan heel even tegen de grond - alsof de ballon aan de aarde wil zeggen: 'Opgepast, hier ben ik.' - en een ogenblik later staan we stil. De ballon legt zich moe in het gras neer. 'Oppassen voor de bruine mannetjes!' schreeuwt iemand. Bruine mannetjes? We zien helemaal niets. 'Bruine mannetjes', legt Gerrit uit, 'zijn koeietaarten...'

Een half uur later is alles keurig ingepakt en rijden we met de jeep over de weide. Een wuivende boer sluit het hek en niets herinnert nog aan ons avontuur. Behalve een klein stukje van een 'bruin mannetje', dat stiekem aan onze schoen is blijven plakken...

Mijn vader is... ballonvaarder

Nicky Heirman is 9 jaar en woont in Sinaai. Zijn pa heet Gerrit en is ballonvaarder. Dat vindt Nicky best leuk, want met een ballonva(ar)der kan je zelf af en toe mee de lucht in...

'Het is heerlijk daarboven', vertelt Nicky. 'Je ziet alles veel beter. En de huizen zijn piepklein. Precies een kabouterwereld. Je hoort ook alleen maar de honden die boos blaffen. Verder is het héél stil.' Bang is Nicky nooit geweest. Ook de allereerste keer niet. 'Het is niet echt gevaarlijk', stelt de kleine ballonvaarder ons gerust. 'Je gaat heel traag vooruit en je wordt helemaal niet door elkaar geschud zoals in een vliegtuig. Alleen bij de landing kan je wel eens ondersteboven in de mand tuimelen. Dat is dan ook het spannendste moment. Je moet je goed vasthouden. Van ver zit je al boven de rand van de mand ongeduldig te turen naar een geschikt plekje om te landen. Eén keer zijn we tussen de bieten en de 'patatten' geland. Dat was een beetje hobbelig...'

Nicky mag ook af en toe meehelpen als de ballon wordt klaargemaakt. En thuis heeft hij dozen vol zelfklevers met ballons op. Van alle kleuren. 'Van andere ballonvaarders gekregen', vertelt hij fier. Ja, ook dat is een voordeel als je vader ballonvaarder is...

Hoogterecord

Op 20 mei brak een Belg het hoogterecord ballonvaren. Tussen 6u.15 en 8u. steeg Wim Verstraeten in Dinant op en bracht zijn ballon in de vorm van een smurf 8.500 meter hoog. 'Het was daar 40 graden onder nul', vertelde hij bij zijn landing. Hij moest ook een zuurstofmasker dragen, want boven is de lucht te ijel voor de mens. Het vorige record stond op naam van de Brit Peter Mason en bedroeg 6.439 meter.